

הַלְבוֹת שְׁחִיטָה

יש בכללן חמש מצוות שלוש מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשחט ואחר כך יאכל; (ב) שלא לשחט אותו ואת בנו ביום אחד; (ג) לכסות דם חיה ועוף; (ד) שלא לקח האם על הבנים; (ה) לשלח האם, אם לקחה על הבנים. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הַלְבוֹת שְׁחִיטָה פֶּרֶק א

א. מצוות עשה שישחט מי שרצה לאכל בשר בהמה חיה ועוף, ואחר כך יאכל: שנאמר "וּזְבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ" (דברים יב, כא), ונאמר בבכור בעל מום "אך, כֹּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת-הַצִּבִּי וְאֶת-הָאֵיל בֵּן, תֹּאכְלֶנּוּ" (דברים יב, כב) הַא לַמִּדָּת שְׁחִיָּה כְּבִהְמָה לְעִנְיֵן שְׁחִיטָה; ובעוף הוא אומר "אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ-עוֹף, אֲשֶׁר יֹאכַל וְשָׁפַךְ, אֶת-דָּמוֹ, וְכִסְהוּ, בְּעֶפֶר" (ויקרא יז, יג), מְלִמֵּד שֶׁשְּׁפִיכַת דָּם הָעוֹף כְּשֶׁפִּיכַת דָּם הַחַיָּה.

ב. והלכות שחיטה בכלן, אחת היא. לפיכך השוחט בהמה או חיה או עוף מברך תחלה, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַשְּׁחִיטָה; ואם לא ברוך, בין בשוגג בין במזיד הבשר מתר.

ג. ואסור לאכל מן השחוטה, כל זמן שהיא מפרקסת. והאוכל ממנה קדם שתצא נפשה עובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל "לֹא תֹאכְלוּ, עַל-הַדָּם" (ויקרא יט, כו); ואינו לוקה. ומתר לחתוך ממנה אחר שחיטה קדם שתצא נפשה, ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, ומניחו עד שתמות; ואחר כך יאכלנו.

ד. דגים וחסידים אינן צריכין שחיטה, אלא אסיפתן היא המתרת אותן: הרי הוא אומר "הֲצֹאֵן וּבָקֵר יִשְׁחַט לָהֶם, וּמִצָּא לָהֶם; אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֹאסֹף לָהֶם, וּמִצָּא לָהֶם" (במדבר יא, כב), אסיפת דגים כשחיטת בקר וצאן; ובחסידים נאמר "אֲסֹף הַחֲסִיל" (ישעיהו לג, ד), באסיפה לבדה. לפיכך אם מתו מאליהן בתוך המים, מתרין; ומתר לאכלן חיים.

ה. זביחה זו האמורה בתורה סתם צריך לפרש אותה, ולידע באיזה מקום מן הבהמה שוחטין, וכמה הוא שעור השחיטה, ובאיזה דבר שוחטין, ומתי שוחטין, והיכן שוחטין, וכיצד שוחטין, ומה הן הדברים המפסידין את השחיטה, ומי הוא השוחט. ועל כל הדרכים האלו, צונו בתורה ואמר "וּזְבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ . . . כֹּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ וְאָכַלְתָּ, בְּשַׁעְרֶיךָ" (דברים יב, כא), שְׁכַל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ עַל פֶּה צוּה בְּהֵן מִשָּׁה רִבְנוּ כִּשְׁאֵר תוֹרָה שְׁבַע עַל פֶּה, שֶׁהִיא הַנִּקְרָאת "מִצְוָה" (שמות כד, יב) כִּמּוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּתַחֲלַת חֲבוּרָה זֶה.

ו. מקום השחיטה מן החי הוא הצואר, וכל הצואר כשר לשחיטה. פיצד: בושט מתחלת המקום שפשחותכין אותו מתקבץ, עד מקום שישעיר ויתחיל להיות פרצין פרצין כפרס זה הוא מקום השחיטה בושט. שחט למעלה ממקום זה, וזה הוא הנקרא תרביץ הושט, או למטה ממקום זה, והוא מתחלת בני מעים שחיטתו פסולה. ושעור תרביץ הושט שאינו ראוי

לשחיטה למעלה בבמה וחייה, כדי שיאחז בשתי אצבעותיו;
ובעוף, הכל לפי גדלו וקטנו.

ו. ואיזה הוא מקום השחיטה בקנה: משפוי כובע ולמטה, עד
ראש פנה הריאה כשתמשך הבמה צוארה לרעות זה הוא
מקום השחיטה בקנה. וכל שפנגד המקום הזה מבחוץ, נקרא
צואר.

ח. אנסה הבמה עצמה ומשכה צוארה הרבה, או שאנס
השוחט את הסימנין ומשכן למעלה, ושחט במקום שחיטה
בצואר, ונמצאת השחיטה בקנה או בושט שלא במקום שחיטה
הרי זו ספק נבלה. וצריך השוחט שישחט באמצע הצואר;
ואם שחט מן הצדדין, שחיטתו כשרה.

ט. וכמה הוא שעור השחיטה: שני הסימנין שהן הקנה והושט
השחיטה המעלה שיתכתו שניהן בין בבמה בין בעוף, ולזה
יתפון השוחט; ואם שחט רב אחד מהן בעוף, ורב שנים
בבמה ובחיה שחיטתו כשרה.

י. שחט האחד בלו וחצי השני, בבמה שחיטתו פסולה. רבו
שלזה ורבו שלזה אף על פי שלא שחט מכל אחד מהן אלא
יתר על חציו כחוט השערה, הרי זו כשרה: כיון ששחט יתר
על חציו במשהו, רבו הוא.

יא. שחט חציו שלזה וחציו שלזה אפלו בעוף, שחיטתו
פסולה. קנה שהיה חציו פסוק, ושחט על מקום החתוך מעט
והשלימו לרב בין שהתחיל לשחט במקום השלם ופגע בחתך,
בין שהכניס את הספין בחתך והשלימו לרב שחיטתו כשרה.

יב. כל השוחט, צריך לבדק הסימנין לאחר השחיטה; שאם
לא בדק, ונחתך הראש קדם שיבדק הרי זו נבלה, ואפלו היה
השוחט זריז ומהיר: שכל בהמה בחייה אסורה, עד שיודע
בודאי שנשחטה שחיטה כשרה.

יג. ובאיזה דבר שוחטין בכל, בין בספין שלמתכת, בין בצר,
בין בזכוכית, בין בקרומית שלקנה האגם, וכיוצא בהן מדברים
החותכין: והוא, שיהיה פיה חד ולא יהיה בה פגם; אבל אם
היה כמו תלם בחדו שלדבר ששוחטין בו, ואפלו היה התלם
קטן ביותר שחיטתו פסולה. היה התלם מרוח אחת, לא ישחט
בה; ואם שחט דרך הרוח שאין הפגימה נפרת בה, שחיטתו
כשרה.

יד. פיצד: ספין שתבדק בהולכה, ולא תרגיש שיש בה פגם,
וכשתחזיר אותה בהבאה, תרגיש שיש בה פגם אם שחט בה
דרך הולכה ולא הביא, שחיטתו כשרה; ואם הביא, שחיטתו
פסולה.

טו. ספין שהיא עולה ויורדת כנחש, ואין בה פגם שוחטין
בה לכתחלה. וספין שפיה חלק, ואינה חדה הואיל ואין בה
פגם, שוחטין בה; ואף על פי שהולף והביא בה כל היום, עד
ששחטה שחיטתו כשרה. וספין חדה שהשחזה, והרי אינה
חלקה אלא מגעה כמגע ראש השבלת שהוא מסתבך באצבע
הואיל ואין בה פגם, שוחטין בה.

טז. התולש קנה, או שן, או שקצץ צור, או צפרן, והרי הן חדין
ואין בהן פגם שוחטין בהן. ואם נעצן בקרקע, לא ישחט בהן

כְּשֶׁהֵן נְעוּצִין ; וְאִם שָׁחַט, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. שָׁחַט בָּהֶן כְּשֶׁהֵן
מִחֲבָרִין מִתַּחֲלַת בְּרִיתָן, קֹדֶם שִׁיעָקֵר אוֹתָן שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה,
וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֶן פָּגָם.

יז. לָקַח לֶחִי בְּהֵמָה שֵׁישׁ בּוֹ שְׁנַיִם חֲדָיִן, וְשָׁחַט בָּהֶן שְׁחִיטָתוֹ
פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמַגָּל ; אֲבָל בְּשֵׁן אַחַת הַקְּבוּעָה בְּלֶחִי שׁוּחַט
בָּהּ לְכַתְּחֻלָּה, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא קְבוּעָה בּוֹ. לְבֵן הַסִּפִּין בְּאוֹר,
וְשָׁחַט בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

יח. סִפִּין שֶׁצָּדָה אֶחָד מַגָּל, וְצָדָה הַשְּׁנַיִ יָפָה לֹא יִשָּׁחַט בְּצַד
הַיָּפָה לְכַתְּחֻלָּה : גִּזְרָה, שֶׁמָּא יִשָּׁחַט בְּצַד הָאַחֵר. וְאִם שָׁחַט
הוֹאִיל וּבְצָדָה הַיָּפָה שָׁחַט, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

יט. הַשׁוּחַט צָרִיךְ שִׁיבְדֹק הַסִּפִּין בַּחֲדָה, וּמַצֵּד זֶה, וּמַצֵּד זֶה.
וְכִיצַד בּוֹדֵקָה : מוֹלִיכָה וּמְבִיאָה עַל בָּשָׂר אֶצְבָּעוֹ, וּמוֹלִיכָה
וּמְבִיאָה עַל צִפְרָנוֹ, מְשַׁלוֹשׁ רִוּחוֹתֶיהָ, שֶׁהֵן פִּיהָ וְשְׁנֵי צִדָּדֶינָה
כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ פָּגָם כָּלָל ; וְאַחֵר כֶּךָ יִשָּׁחַט בָּהּ.

כ. וְצָרִיךְ לְבַדֵּק כֵּן אַחֵר הַשְּׁחִיטָה שְׂאֵם מִצָּא בָּהּ פָּגָם אַחֵר
הַשְּׁחִיטָה, הֲרִי זֶה סִפֵּק נִבְלָה : שֶׁמָּא בְּעוֹר נִפְגְּמָה, וְכִשְׁשָׁחַט
הַסִּימָנִין בַּסִּפִּין פְּגוּמָה שָׁחַט. לְפִיכֶךָ הַשׁוּחַט בְּהֵמוֹת רְבוֹת אוֹ
עוֹפוֹת רַבִּים, צָרִיךְ לְבַדֵּק בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת : שְׂאֵם לֹא בִדָּק,
וּבִדָּק בְּאַחֲרוֹנָה וְנִמְצְאָת הַסִּפִּין פְּגוּמָה הַכֹּל סִפֵּק נִבְלוּת, וְאַפְלוּ
הֲרָא שׁוֹנָה.

כא. בִּדָּק הַסִּפִּין וְשָׁחַט בָּהּ, וְלֹא בִדָּקָה אַחֵר שְׁחִיטָה, וְשֹׁפֵר
בָּהּ עֶצֶם אוֹ עֵץ וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וְאַחֵר כֶּךָ בִּדָּקָה וּמִצָּאָה פְּגוּמָה
שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה, שְׁחִזְקַת הַסִּפִּין שֶׁנִּפְגְּמָה בִּדְבַר קָשָׁה שֶׁשֹּׁפֵר
בָּהּ ; וְכֵן אִם פָּשַׁע בָּהּ וְלֹא בִדָּקָה, אוֹ שֶׁאַבְדָּה הַסִּפִּין עַד שֶׁלֹּא
יְבַדֵּק שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

כב. כָּל טֵבַח שֶׁלֹּא בִדָּק הַסִּפִּין שָׁלוּ שְׁשׁוּחַט בָּהּ לְפָנַי חֲכָם,
וְשָׁחַט בָּהּ לְעֶצְמוֹ בּוֹדֵקִין אוֹתָהּ : אִם נִמְצְאָת יָפָה וּבִדּוּקָה מִנְדִּין
אוֹתוֹ, לְפִי שְׁסוּמָךְ עַל עֶצְמוֹ פַּעַם אַחֲרֵת, וְתִהְיֶה פְּגוּמָה, וְיִשָּׁחַט
בָּהּ ; וְאִם נִמְצְאָת פְּגוּמָה מִעֲבִירִין אוֹתוֹ, וּמִכְרִיזִין עַל כָּל בָּשָׂר
שֶׁשָּׁחַט שֶׁהוּא טְרֵפָה.

כג. כַּמָּה הוּא אֲרֵךְ הַסִּפִּין שְׁשׁוּחַט בָּהּ : כָּל שֶׁהוּא וְהוּא שֶׁלֹּא
יִהְיֶה דְּבַר דֵּק שְׁנוּקֵב וְאִינוּ שׁוּחַט, כִּמוֹ רֹאשׁ הָאֲזֵמֶל הַקָּטָן
וְכִיּוּצָא בּוֹ.

כד. וּמִתִּי שׁוּחַטִין בְּכָל זְמַן, בֵּין בְּיוֹם בֵּין בַּלֵּילָה : וְהוּא שְׁתִּהְיֶה
אַבּוּקָה עֲמוֹ, כְּדִי שִׁירָאָה מֶה יַעֲשֶׂה ; וְאִם שָׁחַט בְּאַפְלָה,
שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

כה. הַשׁוּחַט בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אוֹ בַּשַּׁבָּת בְּשׁוּגֵג אֵף עַל פִּי שֶׁאִלוּ
הָיָה מִזִּיד, הָיָה מִתְּחִיב בְּנִפְשׁוֹ אוֹ מִתְּחִיב מִלְּקוֹת עַל יוֹם
הַכַּפּוּרִים שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.